

Χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους για το κλίμα: Η πρωτοβουλία Bridgetown

Description

Μαρία Δεμερτζή*

Η Διάσκεψη των Συμβαλλομένων Μερών στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, γνωστή ως COP, όπου γίνεται κάθε χρόνο συζήτηση για την κλιματική αλλαγή, είναι το σημείο όπου τίθενται ολοένα και πιο υψηλές φιλοδοξίες κάθε χρόνο. Ωστόσο, τα επίπεδα φιλοδοξιών της COP δεν συνοδεύονται από εξίσου συγκεκριμένους τρόπους χρηματοδότησης αυτών των φιλοδοξιών.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο μια νέα πρωτοβουλία, γνωστή ως [πρωτοβουλία Bridgetown](#), (Bridgetown Initiative, BI) που προτάθηκε από την κυβέρνηση των Μπαρμπάντος και εξηγείται καλύτερα [εδώ](#), δεν πρέπει να αγνοηθεί. Πρόκειται για μια προσπάθεια διαφοροποίησης μεταξύ των διαφορετικών κλιματικών σκοπών με ξεκάθαρες προτάσεις για την χρηματοδότησή τους. Το κίνητρο πίσω από αυτήν την πρωτοβουλία είναι ότι η χρηματοδότηση για το κλίμα είναι δυσεύρετη και φορές απαγορευτικά ακριβή, ιδίως για τις πολύ φτωχές χώρες.

Η πρώτη πρόταση, η οποία εγκρίθηκε πράγματι από την COP27 στο Σαρμ-ελ-Σείχ, είναι ένα ταμείο απωλειών και ζημιών (loss and damage fund) για να βοηθήσει τις πιο ευάλωτες στο κλίμα χώρες και να αντιμετωπίσει την λεγόμενη κλιματική δικαιοσύνη. Η πρωτοβουλία ενθαρρύνει την προσθήκη ρήτρας φυσικών καταστροφών, η οποία θα προβλέπει προσωρινή αναστολή των πληρωμών επιτοκίων για χρέη της εν λόγω χώρας.

Αυτό θα βοηθούσε μια χώρα που επλήγη από φυσική καταστροφή με την παροχή αναγκαίας ρευστότητας.

Παράλληλα το BI υποστηρίζει πως τα χρήματα που θα χρειαζόταν αυτό το έθνος για να ανοικοδομηθεί θα πρέπει να έχουν τη μορφή επιχορηγήσεων, όχι δανείων. Το BI υποστηρίζει ότι όταν αντιμετωπίζουμε τέτοιες φυσικές καταστροφές, η χρηματοδότηση μέσω δανείων είναι ακατάλληλη, καθώς θα προσθέτει στους σωρούς χρέους των συνήθως ήδη υπερχρεωμένων χωρών. Το BI προτείνει ακόμη κι ότι η επιχορήγηση αυτή θα πρέπει να δίνεται αυτόματα εάν το κλιματικό γεγονός ευθύνεται για την καταστροφή του 5% του ΑΕΠ, όπως αξιολογείται από εξωτερικό οργανισμό. Η BI συνιστά επίσης ότι αυτό το ταμείο θα χρηματοδοτείται μέσω εισφοράς από εταιρείες ορυκτών καυσίμων, που θα συνδέεται με την περιεκτικότητά τους σε άνθρακα. Εκτιμά δε ότι με βάση τις τιμές πετρελαίου και φυσικού αερίου πριν από την πανδημία, αυτή του είδους η εισφορά θα μπορούσε να οδηγήσει στην είσπραξη περίπου 200 δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως.

Η δεύτερη σύσταση της BI είναι η ανάγκη να ενισχυθεί ο ρόλος των πολυμερών αναπτυξιακών τραπεζών (ΠΤΕ, multilateral development banks) στη χρηματοδότηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Το BI υποστηρίζει ότι τα γεγονότα που συνδέονται με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή είναι δύσκολο να χρηματοδοτηθούν ιδιωτικά γεγονός που αναγκαστικά αυξάνει τον ρόλο των κυβερνήσεων. Αλλά ένας μεγάλος αριθμός φτωχών χωρών είναι ήδη υπερχρεωμένες λόγω της πανδημικής κρίσης, δεν έχουν δημοσιονομικά περιθώρια κι αντιμετωπίζουν πολύ υψηλά επιτόκια δανεισμού στις αγορές. Διευρύνοντας τον ρόλο και τη βάση χρηματοδότησης των ΠΤΕ, οι χώρες μπορούν να δανείζονται με πιο ευνοϊκά επιτόκια, κάτω από την τιμή της αγοράς.

Αλλά ίσως η πιο ενδιαφέρουσα πρόταση που κάνει η BI είναι η δημιουργία ταμείου για την αντιμετώπιση των οικονομικών ευκαιριών που παρουσιάζει ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής. Η BI συνιστά τη δημιουργία ενός Παγκόσμιου Ταμείου ύψους 500 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ για τη χρηματοδότηση έργων μετριασμού της κλιματικής αλλαγής.

Δύο πτυχές αυτής της πρότασης είναι καινοφανείς και ενδιαφέρουσες. Πρώτον, η BI συνιστά τη χρηματοδότησή του μέσω αχρησιμοποίητων ΕΤΔ (Ειδικά Τραβηχτικά Δικαιώματα, Special Drawing Rights, SDRs) στο ΔΝΤ. Τα ΕΤΔ είναι διεθνή συναλλαγματικά διαθέσιμα που κατανέμονται στα μέλη του ΔΝΤ κι επιτρέπουν σε κάθε μέλος να δανείζεται από τα αποθεματικά της Κεντρικής Τράπεζας των άλλων σε περίπτωση που αντιμετωπίζει δυσχέρειες. Είναι σημαντικό ότι το κόστος δανεισμού

διατηρείται πολύ κάτω από την αγοραία αξία, (επί του παρόντος στο 2,4%). Δεδομένου ότι τα ΕΤΔ κατανέμονται ανάλογα με το μέγεθος, στην πραγματικότητα είναι κυρίως οι μεγάλες χώρες εκείνες που έχουν το μεγαλύτερο μέρος τους, παρόλο που δεν τα χρειάζονται. Η ΒΙ ενθαρρύνει τις χώρες να δεσμεύσουν μέρος των αχρησιμοποίητων ΕΤΔ τους σε αυτό το ταμείο, το οποίο μπορεί στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί για να παροτρύνει επίσης ιδιωτική χρηματοδότηση. Η πρόταση είναι αυτά να έχουν τη μορφή φθηνών δανείων με ευνοϊκούς όρους.

Το δεύτερο χαρακτηριστικό που είναι ενδιαφέρον είναι ότι αυτά τα δάνεια θα αποτελούν περιουσιακά στοιχεία του ταμείου. Κι εφόσον δεν θα χρηματοδοτούν χώρες, παρά έργα, δεν θα αποτελούν υποχρέωση για καμία χώρα κι επομένως δεν θα επιβαρύνουν το χρέος τους. Η αποπληρωμή αυτών των δανείων θα είναι ευθύνη των χρηματοδοτούμενων έργων και ως εκ τούτου θα αποτελούν ένα είδος «3ου χρέους». Από την άποψη αυτή, η πρόταση αυτή συγκρίνεται με το ταμείο Ανάκαμψης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Next Generation EU), το οποίο τουλάχιστον όσον αφορά τις επιχορηγήσεις που δίνει, δεν αποτελεί χρέος για καμία χώρα μέλος. Η χρηματοδότηση έργων, χωρίς να χρειάζεται να εκδίδεται νέο χρέος, είναι μια ελκυστική πρόταση για τις υπερχρεωμένες χώρες. Ωστόσο, για να διασφαλιστεί ότι ένα τέτοιο χρηματοοικονομικό μέσο είναι λειτουργικό απαιτεί τόσο προσεκτικά επιλεγμένα έργα όσο και επαρκείς προβλέψεις εξασφαλίσεων για την κάλυψη των υποκείμενων κινδύνων.

Η χρηματοδότηση για το κλίμα παραμένει το υπ' αριθμόν ένα πρόβλημα που πρέπει να επιλυθεί. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο θα πρέπει να δοθεί επαρκής προσοχή σε οποιαδήποτε στις πρωτοβουλία που καινοτομεί.

**Η Μαρία Δεμερτζή είναι Ανώτερη Ερευνήτρια στο Bruegel, και καθηγήτρια οικονομικής πολιτικής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο. Αυτό το κείμενο δημοσιεύτηκε σε αγγλική έκδοση από το Bruegel και στο Blog της Εταιρείας Κυπριακών Οικονομικών Μελετών.*